

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XVI. Cur amicos suos parcè ac frugaliter, inimicos autem lautè
permittat viuere Deus?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

CAPVT XVI.

Cur amicos suos parcè ac frugaliter, inimicos autem
laute permittat viuere Deus?

IN principum aulis primæ admissiõis amici ac sa-
trapæ, ceteris conquisitiis solent tractari; & quò
quisque est nobilior, eò lautiori mensæ adhibetur;
est enim cibi pretium honor conuiuantis. Quam-
obrem & Ioseph, cum epulum fratribus suis daret,
*sederunt coram eo, primogenitus iuxta primogenita sua, & minimus
iuxta ætatem suam. Et mirabantur nimis, sumtis partibus, quas ab eo
acceperant: MAIOR que pars venit Benjamin, ita ut quinq; parti-
bus excederet.* Tractaret utiq; hac ratione etiam Deus sibi amicio-
res, si diuinæ sapientiæ iudicio melius esset, meliùs conuiuari. Ali-
ter censet. *Non enim cogitationes mea, cogitationes vestra: neq; via
vestra, via mea, dicit Dominus. Quia sicut exaltantur cœli à terra,
sic exaltata sunt via mea, à vijs vestris, & cogitationes mea, à cogita-
tionibus vestris.* Vobis placet ebrietas, mihi displicet. Sobrietas
placet mihi, displicet vobis. Apud vos, in honore est conuiuium,
apud me ieiunium. Vobis grata est abundantia, mihi abstinentia;
quam etiam seculi sapientes diuitijs præposuerunt. Certè Dioge-
nes à Platone petierat vini paululum, tunc & caricas. Plato misit
lagenam. Cui Cynicus, hunc in modum, gratias egit: *Cum inter-
rogarim, quot sint duo, & duo? respondes viginti.* Noluit nimirum,
pro quatuor, aut accipere, aut dari viginti. Quare & amicis suis
plerumq; dat Deus, quod sufficiat, non quod superfluat: ipsi abun-
dare non cupientes illud vsurpant: *Mendicitatem, & diuitias, ne
dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria; ne fortè satiatu il-
liciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate com-
pulsus furer, & periur em nomen Dei mei.* Porrò victui non multa
sunt necessaria. Pauca sufficiunt paucis contento. Itaque, quos
non deserit diuinum Numen, modico alit, si videt non appetere
multa, etiam tunc, cum miraculosè alit.

Venerabilis Beda, qui Martyrum Ecclesiæ Anglicanæ
pro Christo cæsorum historiam texuit S. Cuthberti Episcopi Lan-
parniensis facta & verba hæc refert: *Disce, filiule, Dei fidem sem-
per &*

I.

Gen. 43. 33.

Esa. 55. 8.

Prou. 30. 8.

II.

Beda in vita
S. Cuthber-
ti.

per & spem habere in Domino, quia nunquā fame perit, qui Deo fideliter seruit. Et sursum aspectans, vidensque aquilam in altum volantem: Cernis, inquit, aquilam illam porrò volantem? Etiam per huius ministerium, possibile est Domino Deo nostro, nos hodie reficere. Talia confabulantes, agebant iter, iuxta fluvium quendam. Et ecce subito vident aquilam in ripa residentem, dixitque vir Dei: Viden' ubi nostra, quam pradixi, ministra residet? Curre, rogo, & quid epularum nobis attulerit, inspice, & citius affer. Qui accurrens attulit piscem non modicum, quem nuper illa de fluvio prehenderat. At vir Dei, quid, inquit, fecisti, fili? quare ministra suam partem non dedisti? Seca citius medium, & illi partem, quam nobis ministrando meretur, remitte. Fecit, uti inserat, sumptaque secum parte reliqua, ubi tempus reficiendi aderat, diuenterunt ad proximum vicum, & dato ad assandum pisce, se pariter, & eos, ad quos intrabant, gratissimo refecerunt conuiuio, predicante Cuthberto verbum Dei, atq; eius beneficia collaudante. Collaudabimus & nos, si inde discamus, & Deo fidere, & paucis contenti esse. Per rapacissimas aues potest nobis dare, dator munerum. Sed duobus piscem vnum dedit. Non sufficit? etiam ad abundantiam pluribus sufficit. Et aquilæ dimidium remiserunt, in confusionem illorum, qui nunquam dicunt: *sufficit*. Sed exemplū antiquius audiamus & discutiamus.

III.

Paulus Eremita ab hominum consortio opēque longissimè remotus, Deo cordi fuit; qui eum, sicut olim Eliam, per volucres pauit. Cum illum inuississet Antonius incundissimòque alloquio & recreasset, & recreatus esset, perspicuè hanc Dei curam vidit. De utroq; D. Hieronymus ita scribit: *Inter has sermocinationes, suspiciunt alitem coruum in ramo arboris confedissee. Qui inde leuiter subuolans integrum panem, aute mirantium ora, deposuit. Post cuius abscissum; Eia, inquit Paulus, Dominus nobis prandiam misit, verè pius, verè misericors. Sexaginta iam anni sunt, quòd accipio dimidij semper panis fragmentum: verum ad aduentum tuum, milistibus suis Christus duplicauit annonam. Igitur Domino gratiarum actione celebrata, super vitrei fontis marginem uterq; consedit. Hic vero, quis frangeret panem, oborta contentio panè diem duxit in vesperum. Paulus more cogebat hospitij, Antonius iure refellebat etatis. Tandem confily fuit, ut, apprehenso e regione pane, dum ad se quisq; mittitur, pars cuiq; sua remaneret in manibus. Dehinc paululum aqua in fonte promo ore libarunt: & immolantes Deo sacrificium laudis, noctem transgèra vigily,*

S. Hieron.
in vita Pauli
Erem.

vigilijs. Quid hoc, ô Superi! quis hic dapifer? vorax & furax auis mensæ ministrat? & cibum affert, cui ipsa libentiùs inhiaret! At optimus œconomus, optimus cocus est Deus, nouit panem pinfere, sine furno, nouit os corui frœnare, vt famulis non desit, quo vescantur, pro se non sollicitis sollicitus. Sed, ô cœli Rector, quid hoc est? tam senibus? tam sanctis? tam sanctè conuenientibus seruis tuis adèò plebeium, abstemium, & propè dixissem caninum, immò coruinum apparatus prandium? epulas instruis conuiuiales ac hospitales, nec quidquam apponis, nisi limpida aquam, & vnicum, pro duobus ieiunis, & sanctis viris, panem; quod & Eliæ fecisti, mittens ei subcinericium panem, & vas aquæ, per Angelum. Itâne tractas tuos seruos, immo tuos amicos? hæc tua paterna cura est? hoc prouidentia tuæ indicium? cum interim inimicis tuis, qui te quotidie offendunt, & blasphemant, graue est, vt lautissimis prandijs cœnisque contenti sint? neq; iam plebeium panem aut fontanam aspiciunt, sed ne Atticis quidem bellarijs saturi, & Græco meraco vino languidi possunt aut famem placare, aut sitim restinguere. Nempe non tam tu illos, quàm illi se ipsos pascunt, lautitiisque famem non pellunt, sed irritant, sitim nondomant, sed, velut oleo ignibus affuso, magis inflammant: vt cum perituro diuite, epulantes quotidie splendide, splendide pereant, & sitim mereantur sempiternam. Illis nihil sufficit, quia deest benedictio, cum qua modicum sufficit. Sanctis nihil deest, quia omnia adsunt, cum Deus adest. Hoc est, quod Psalmista ait: *Diuites eguerunt, & esurierunt: inquirentes autem Dominum, non inuentur omni bono.* Apponuntur illis sanè asæ & elixa, è siluis & è montibus petita, volantia & natantia; sed inter hæc omnia esuriunt & sitiunt; abundant & egent, sicut Midas inter aurum, & Tantalus inter fugacia poma. Quidni esurirent, qui conuiuium super conuiuium struunt, qui quater in die comedunt? qui cœnas cum prandijs connectunt? qui fercula apponunt, quorum ne numerandi quidem, ne dum edundi copia est? qui tot perdices, ficedulas, gallinas, phasianos; qui totos non tantùm lepores, sed etiam apros mensis inferunt? & tamen semper esuriunt, semper sitiunt, semper ægotant. Hoc est, quòd magna illa Prophetissa, in Deo suo, magnificabat, qui *esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.* Nunquid enim subcineritius tantùm fuit panis, quem ad caput suum inuenit Elias? & tamen *ambulauit in fortitudine cibi illius,*

Psal. 33. 17.

Luca. 1. 53.

3. Reg. 14. 6.

Dan. I. 12. illius, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: usq; ad montem Dei Horeb. Nec volebat Daniel, cum tribus pueris, nisi legumina ad vescendum, & aquam ad bibendum, & tamen apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores, pra omnibus pueris, qui vescabantur cibo regio. Ergo amici Dei, & pauperes, quorum est regnum Dei, non solum exquisita non curant, sed etiam refugiunt, quidquid est delicatum. Quin saepe neque micis saturantur, quae cadunt de mensa dominorum, & tamen sani sunt, atque robusti: morbis innumeris carent, quibus, qui in domibus regum sunt, scatent. Nempe diuina bonitas alit illos, & ipsa abstinentia est illis pro medicina.

I V. Ad eundem modum, qui Ecclesiae praecipto, per 40. dies, graui abstinentia obediunt, & sanescunt saepe, & insuper hostem domesticum carnem spiritui rebellantem domant; Acheronticas laruas vincunt; peccata abstergunt; in spem veniunt, quae clamat: *Beati qui esuriunt & sitiunt, quoniam in caelo, cum Lazaro, saturabuntur.* O quanta tunc erit rerum metamorphosis! Tunc bona recipient, qui nunc malis affliguntur; & qui nunc ducunt in bonis dies suos, in puncto ad infernum, cum Epulone proiecti, frustra vnus guttae petent refrigerationem. Tunc accumbent in nuptijs agni, qui nunc ante fores magnatum, inter canes, iacent; & qui nunc in purpura & eburneis sellis accumbunt, tunc, ante tristem

Matth. 5. 6. Cerberum, prosternentur: *subius sternetur tinea, & vermis erit operimentum eorum.* Tunc ipse Dominus transiens ministrabit illis, qui iam, neque inter mancipia consistere permittuntur; & qui iam primos accubitus ambiunt, in ordinem redigentur, infimique erunt, quando iubebuntur descendere, vt nouissimum locum in Tartaro occupent. Tunc *torrente voluptatis potabuntur*, qui nunc *panem suum cum steru misceni*: & qui nunc semper Hilaria celebrant, ac Bacchanalia viuunt, tunc demum sentient, *extrema gaudia luctu occupari.* Quis igitur non vellet, aliquid hic pati? famere? Ecclesiae parere? ieiunio vacare, & Deo valetudinis suae curam

IIa. 14. 11. permittere? cum illi, qui medicos quiritando corrumpunt, aut quibus corporum magis, quam animarum, curiosi medici pestiferè adulantur; aut qui iam debilitatem, iam occupationem, iam hunc iam illum morbum, pro libitu, fingunt, & praetexunt, vt carnibus se farcire, & comessando tempus atque conscientiam fallere possint; satietatem suam nimis longa & acerba in Acherunte

runte inedia sint commutaturi. Itaque *iudicium patris audite filij* Eccli. 3. 2.
(Ecclesiæ) & sic facite, ut salui sitis. Si parum est vobis, paruo contenti estote: si multum, obedite Ecclesiæ ieiunia præscribenti.

At seuerum est præceptum; grauis inedia; longa dies; impatiens venter, ingens consuetudo comedendi? Negantur calida. Nec panis satis conceditur. Additur pomum nanum, aut pannucium; libi buccæ; villum. Libare hoc est, non cœnare. Hæ voces sunt gulonum, & manduconum, & non tam corporis fomenta, quàm libidinis nutrimenta quærentium; atq; eorum, qui inediæ fræno inprimis indigerent. Nimirum, ut cæci, vident; & loquuntur, ut muti, hoc est, nihil, aut, quod ipsi non intelligunt, veri Polypi, qui, *vbi quidquid tetigerint tenent*; seu esculentum sit illud, seu poculentum. Heu quàm multum distant nostrorum sæculorum ieiunia, ab illa sanctissima antiquitate! Paulus & Antonius, & ipse magnus Elias dapsiliter sibi viuere videbantur, cum laticem libarent; cum, longo die, dimidium panem manducarent. Dei præcursor Ioannes, in vtero sanctificatus, locustas comedebat, & mel siluestre. Paximacijs contenti erant, qui sanctissimè, in claustris, vitam viuentes, vix habebant, quod tam seuera pœnitentia eluerent. Nunc scelestissimo cuique pane & aqua contentum esse, durissimum & intolerabile videtur. Quid ergo mirum, si sunt homines, qui de Dei Prouidentia queruntur; nulla enim illis est, nisi pinguissimæ culinæ prouidentia. Neglexisse se arbitrantur, si non quotidie *Pauus nequitie nidum in cacabo facit*. Oeconomum agit Deus, non dulciarium: prandia mittit, non promittit conuiuia: pasci vult suos, non distendi: sustentari cibus, non opprimi. Quamobrem etiam alijs, quos, non sine miraculo, nutriuit, necessaria dedit, non curiosa; coliphia, non crustula submitit, aut melimela. Et quando nos docuit orare, dixit: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, seu, ut alia lectio Matth. 6. 11. habet, *super substantialem*, τὸν ἄμβροτον enim, quod alij, *quotidianum*, S. Hieronymus *super substantialem* vertit; quasi tantum de Eucharistia & pane Angelorum solliciti esse debeamus; aut certè de diario & hodierno, non de crastino pane. Et quanquam, panis nomine, in diuinis, etiam alij hominum cibi intelligantur, non voluit tamen Christus à nobis peti ficedulas, aut alaudas, aut turdos, aut perdices & coturnices: multò minùs linguas psittacorum, Itaque pane prouisum est, quibus è cœlo sua missa est anno-

3. Reg. 17. 6.
Martial, lib.

13. 61.

V I.
Seuer. Sulp.
dial. I. c. 3.

na; aut certè rarissimè cibo preciosiore. Nam utique carnes, quas, cum pane, coruus Eliæ detulit, non erant castitæ, aut *somnorum gustus attagenarum.*

Porrò, quod Paulo & Antonio contigit, id solitario etiam alteri atq; Abbati eius, Seuerus Sulpitius memorat euenisse. Haud longè ab eremo contigua Nilo, multa erant monasteria, è quibus, si qui maiorem virtutem mente concepissent, vt, acturi solitariam vitam, se ad eremum conferrent, non, nisi permittente Abbate, discedebant. Transgressis ad eremum, Abbatis ordinatione, panis, & quilibet alius cibus ministrabatur. Cuidam duo pueri eum panem detulerant, adeò innocentes, vt redeuntibus aspici miræ magnitudinis veniens obuiam, quasi incantata carminibus capi se, pallioq; inuolutam ad monasteriũ innoxiam deportari permiserit. Duodennis puer *Monasteriũ, quasi victor, ingressus, in occursum fratrum captiuam bestiam, resoluta pallio, non sine iactantia tumore, deposuit. Sed cum infantiam, fidem, atq; virtutem ceteri predicarent. Abbas ille altiori consilio, ne infirmior ætas insolesceret, utrumq; virgis compe-* scuit, multum obiurgatos, cur ipsi, quod per eos operatus fuerat Dominus, prodidissent: opus illud non suæ fidei, sed diuine fuisse virtutis: discerent potiùs, Deo in humilitate seruire, non in signis & virtutibus gloriari; quia melior esset infirmitatis conscientia, virtutum vanitate. Hoc ubi ille frater audiuit solitarius, & periclitatos infantulos serpentis occursum, & ipsos insuper multa verbera, victo serpente, meruisse, Abbatem obsecrat, ne sibi post hæc vllus panis aut cibus aliquis mitteretur. Iamq; octauus dies fuerat emensus, quo se homo Christi, infra periculum famis, ipse concluderat. *Arebant membra ieiunio, sed deficere mens cælo intenta non poterat. Corpus inedia fatiscibat, fides firma durabat: cum interim admonitus Abbas ille per Spiritum, vt discipulum visitaret, pia sollicitudine cognoscere cupiens, qua vitæ substantia vir fidelis vteretur, qui ministrari sibi panem ab homine noluisset; ad requirendum eum ipse Abbas proficiscitur. At ille, ubi eminens senem venire conspexit, occurrit ei obuiam: agit gratias, ducit ad cellulam. Cum ingressi pariter ambo, conspiciunt palmiciam spartam calido pane congestam, foribus affixam, de poste pendere: ac primum panis calidus sentitur odore, tactu verò, ac si ante paululum foco esset ereptus, ostenditur. Egyptij tamen panis forma non cernitur: obstupefacti ambo, munus cæleste cognoscunt: cum ille hoc Abbatis aduentu præstitum fateretur, Abbas verò illius fidei ac virtuti adscriberet: ita ambo cælestem panem*

cum magna exultatione fregerunt. Quod cum Abbas ad monasterium post regressus fratribus retulisset, tantus omnes incenderat ardor animarum, ut certatim ad eremum & sacras solitudines ire properarent.

Cuperem horum imitatores existere; non qui ad eremum, sed saltem qui, in ieiunio, sequerentur, ponerentque illam nimiam animi curam: tanquam si inualetudinem contracturi & morituri essent, si consuetis cibis abstinerent. Quasi non de caelo vires venirent meliores? quasi non Angeli ministrarent, ubi hominum focus deest? Quid necesse est argenteis aureisque ferculis mensam onerare? etiam pane vivit homo. Et quem Deus conuiuiam facit, non replet lautitijs. Optimum condimentum est inedia. Melius istis panis sapit, quam Apicijs nostris *Et pictis anas enouata pennis*; & Tuscus aper, & pauones, & conchylia.

*Et questorum terra pelagorum ciborum
Ambitiosa fames, & lauta gloria mense.*

V II.

Lucan.lib.4.

Quam multi pauperes, ieiunantium diuitum mensas, epularum suarum loco, acceptarent? Siquidem, nec, cum festiuissimè viuunt, etiam opifices dura opera exercentes, tot fercula vident. Ieiunium Dominorum, & Matronarum quale est? offa calida; pisces frigidi, omnis generis lactuca; vuae passae, amygdalae, prunamelle condita, omnis generis electuaria; omnis generis fructus; sacchari panes; boli vino Massico ebrij; & quid non? Cum Deus suos amicos vult mensa epulorumque honorare, panem apponit, & limpidi fontis aquam. Quis tantae sapientiae ascribat errorem? nouit, quid optimum sit; nouit, quid profit dilectis suis.

Nunquid Deus supplantat iudicium? aut omnipotens subuertit, quod Iob. 3. 3.

iustum est? Neque ergo habent, quod querantur, qui preciosè non possunt comedere, sed potiùs, ob quod se beatos existiment; neque quod iactent & glorientur, qui regio luxu lasciuiunt, & conuiuantur, more Sardanapali. Quis venenum bibere gaudet? Credibile est, ipsum Socratem antè, quam cicutam biberet, suspirauisse. Animae venenum, est corporis sagina; & hostem alit, qui alit carnem. Hinc dixit Iob: *ante, quam comedam, suspiro*; quia

scilicet coactus hostem meum nutrio, & facio fortiorem. Ut autem cibo corpus, sic ieiunio nutritur virtus. Didacus Lopefius Iob. 3. 24.

Medinae praefectus prouinciae, teste Bonifacio, tantus erat Deipae

cultor, ut non solum, omnibus peruigilijs festa eius praecedentibus,

Bonifacius lib. 2. c. 44.

tibus,

tribus, sed illis etiam diebus, qui peruigilia ipsa præcedebant, ieiunaret. is dicere solebat: bis in die, præsertim noctu, comedenti ac saturato, difficile esse seruare integram castitatem, sine alio timore iudicij diuini ac oratione; vsque ad eò ieiunium conseruat castitatem: quam saturitas euertit. *Manducauit populus & bibit, & surrexerunt ludere*; lusum non notasset scriptura nisi impudicum. *Si quis existimat, se & abundantia ciborum potionumq; perfrui, & vacare posse sapientiæ, hoc est, versari in delicijs, & deliciarum vitijs non teneri, seipsum decipit*, ait S. Hieronymus.

Exod. 32. 6.

S. Hieron.
l. 2. in Iouin.VIII.
Plin. lib. 38.
nat. hist. c. 4.S. Cyprian.
de Ieiun. &
tentationi-
bus Christi.

Ps. 58. 15.

Prou. 27. 7.

Hæc arma milites Christi decet; illa Veneri seruiunt. Serpens ieiuni hominis saluâ necatur; sic despuit dæmonem, qui despuit satietatem. Equi subtractâ auenâ; venereæ voluptates, ardorque libidinis, cibi & potus abstinentia, restinguntur. *Iunijs*, inquit D. Cyprianus, *vitiorum sentina siccatur; petulantia marcet; concupiscentiæ languent; fugitiuæ abeunt voluptates; extinguitur ardentis Athnæ incendium; & flammiumi fornax Vulcani extincta intrinsecus montes conterminos non adurit*. Sic suos athletas præparat ad certamen Deus, dum à licitis etiam eos vult abstinere; sicut faciunt, qui in agone contendunt. Orcus non cupit edomare rebellionem carnis; non spoliare tyrannidem Cupidinis; non exarmare gulam; neque motus inhonestos in cippo claudere, neque arcare aut distringere vagos appetitus. Hæc iudicia sunt, cœlestis Patris; virtutes frugalitate alit; vitia sinit nutrirî preciosè. Et quod mireris, panis frusto pauperculi, ac Dei serui vehementius delectantur, quàm Vitellij isti Iouiali apparatus. Quare etsi totos dies mensis accumbant, tamen *conuertentur ad vesperam, & famem patientur, ut canes: & circuibunt ciuitatem, per plateas grassando, quærèntq; post prolixum prandium, cœnam longiorè. Ita ipsi dispergentur ad manducandum; si verò non fuerint saturati, & murmurabunt; nunquam enim possunt satis lautè prodigèq; tractari, semper queruntur de cibo, semper habent in quo accusent eorum; nihil illis satis sapit, quia non ex fame comedunt, sed ad voluptatem. Anima saturata calcabit fauum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet*. Itaq; tales non possunt liberalitatem paternam Numinis accusare, sed suam insatiabilem cupiditatem. Quanquam plerumque Deus & natura his calicum trahonibus omnem eripit voluptatem comedendi; immò & facultatem. Rarò enim, qui multum bibunt, multum comedunt; nec enim pocula ferculaque tot &

tot & tanta vno stomacho simul capiuntur, nisi per vices, nunc vina, nunc fercula reuomantur; vt prius immoderatè ingesta locum faciant, immoderatiùs successuris. Sed omnium stultissimum est, reperiri, qui cum, præ quotidiana ebrietate, cœnæ obliuiscuntur, tamen existiment, se ieiunasse; obseruata scilicet lege Ecclesiastica cibos solùm prohibente, & lege naturali temperantiæ turpissimè violata. Quale hoc ieiunium est, potare, vt non esurias? offerre Deo inedia, & diabolo ebrietatem? Numquid satius esset, carere vino, quàm non carere vitio? destitui panem, quàm distendi dape? incendio alimenta subduci, quàm iniici? sed pauci hoc capiunt. Illos ergo Deus concupiscentijs suis regendos permittit; aliquando etiam, tanquam fures ac raptores, seuerissimè puniturus. Nam illud vinum ad se rapiunt abliguriuntque, in propriam perniciem, quod ægrotis, quod debilibus, atque extrema egestate in extrema deiectis debetur. Quod non prodest eis, nisi vt, velut dolia, impleantur, atque in morbos pinguescant, & naturæ suffocent vigorem. Neque enim podagra duntaxat in pedibus istorum nidulatur, sed etiam in toto corpore mille pestes, quæ subitas mortes, post se, trahunt. Quod per imprecantis modum prædixit Psaltes. *Deficiant peccatores à terra, & iniqui, ita vt non sint*; hanc habent intemperantiæ suæ mercedem, quibus in solo est viuendi causa palato, hoc est, qui non comedunt, vt viuant, sed viuunt vt comedant; neque à Deo escam (ipsis pullis cornuorum deteriores) expectant, sed, vt abundant, etiam egenos spoliant. Talis descriptus est illis verbis; *Sedet in insidijs, cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua. Insidiatur, vt rapiat pauperem, rapere pauperem, dum attrahit eum.* Quid ergo illi cōtinget? *Cadet cum dominatus fuerit pauperum.* Pauperum enim sanguis in venenum ei erit, non in alimentum.

Pl. 103. 35.

Psal. 90. 30.

Hæc cum ita sint, ite iam, pauperes, & dicite, Deum vobis esse inclementem: laudate, diuites, sortem vestram, immò deplorate. Veritas pauperes *beatos* vocat, beatos qui esuriunt: de diuitibus autem quid dicit? *Va vobis diuitibus, va, qui habetis consolationem vestram: va vobis, qui saturati estis. Amen.* dico vobis, quia diues difficile intrabit in regnum cœlorum. Iterum dico vobis, *facilius est, camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum.* Vtrum horum, iam præstabilius est?

I X.

Matth. 5.

Luc. 6.

Matth. 19.

T

vtrum

Gen. 40. 13. vtrum consultius? diuitem esse, an pauperem? saturari, an macerari? O quantam hinc ganeones, Euclyones, Vitellij, epulones erubescendi atque se se submittendi causam habent? quantum macilenti, Iri, esuriones solatium! Si in eodem carcere duo sint, quorum alteri suspendium à magistratu significatum; alteri dimissio ac libertas; vter plus gaudet, vel dolet? Pincernæ in vincula dato Ioseph prædixit, post tres dies, in pristinum gradum restituendum; pistori, post tres dies, ad coruos iturum; cum vtro tu esse voluisses? nonne cum pincerna? At quid Christus diuitibus & splendide epulantibus, quid pauperibus & tenui victu vitam sustentantibus dixerit, audiuisti: cum quibus igitur censeres fortunatius agi? Nonne insania est, diuites quosdam de æterno supplicio, quò sunt certiores, eò esse superbiores? Diogenes, sceleroso cuidam, probri gratia, obijcanti paupertatem: *ob paupertatem*, inquebat, *neminem vidi torqueri, ob malitiam multos*; neque in gehenna quisquam torquetur ob abstinentiam exquisitorum ciborum; torquebuntur autem multi, quia *epulati sunt quotidie splendide*.

X.

Quadrat huc fabula rustici porcum & canem alentis. Canis interdiu ouium gregem cogebatur comitari in pascua; contra lupos & aliarum ferarum incursus pugnare; sustinere æstum & frigus; nimbos & niues pati; tolerare famem & sitim. Nam totis diebus, vix buccem panis à pastore accipiebat; & plerumque, vbi etiam bestiarum dentibus saucius oues domum reducebat, præter arida ossa, vix quidquam obsonij accipiebat, quod roderet. Porcus verò genio indulgens & cuticulam suam curans, (si tamen non corium potius) totus ocio & sagina pinguescebat; interdiu semper in cæno & pastu, noctu, in stramine & somno; cum cani præ foribus excubandum, & contra fures indefinenter peruigilandum esset. Impatientia ergo tandem, atque inuidia stimulatus Hylactor, non sine eiulabili latratu, rustico exprobrauit rei indignitatem, vt qui setosum, foedum, otiosum, pigrum atque inutile animal, pinguisimis ossis, delicatè nutriret, fidelissimo autem custodi domus ossa duntaxat obijceret, & indurata panis frustra, quæ alius nemo comessè vellet. Huic colonus, ne succensesas, inquit, mi fidelis, sed diem crastinum expecta, & videbis hunc tam obesum porcum in cædem saginatum, cum tibi macilentum viuere licebit. Altero die cum canis videret lanionem culetro,

tro, primùm in iugulo porci, mox etiam in ventre & vntissimo lardo, totisque intestinis cruentissimè ludentem, subiectaque sartagine sanguinis riuos excipientem, nequicquam bestia miserabilissimè grunniente, dixit: Si hic saginæ finis est, nolo saginari; mágis mihi profunt ossa & mucidus panis. Non longo epimythio opus est huic Apologo. Audite omnes pingues terra: *Hec dicit Dominus Deus ad vos: Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue, & macilentum. Quo modo autè iudicat? Homines cum irascuntur, subducunt seruis, aut filijs cibum; Deus iratus nouit cibum dare abundantio- rem. Mirabile exemplū Israëlitarum, qui in iram excitauerunt Excelsum in iniquo, & tentauerunt Deum in cordibus suis: vt peterent escam animabus suis. Et malè locuti sunt de Deo. Idè audiuit Dominus, & distulit: & ignis accensus est in Iacob, & ira ascendit in Israël. Et pluit super eos sicut puluerem carnes: & sicut arenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum. Et maducauerunt, & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati à desiderio suo. Adhuc esca eorum erant in ore ipsorum: & ira Dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum. Vides, quid iratus faciat Deus? pingues finit fieri homines, sed pingues occidit; dum parcit ijs, qui vix ossibus hærent. De tali porco occiso legimus & alibi, cuius ipse Samuel egit lanionem: Dixitque Samuel: *Adducite mihi Agag regem Amalec. Et oblatu- est ei Agag pinguis- simus & iremens. Et in frustra concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis.* Ne dubitate, vitiosè pingues, ex adipe vestro æternus ignis plus alimenti, est habiturus. Bene confidite, macilenti ieiunij; plus & valetudinis & virtutis habet, qui sic minus habet in cute pinguedinis.*

Psal. 21. 30.

Ezech. 34.

20.

Psal. 77. 17.

1 Reg. 15. 32

Qui homini dixit: *sine iudicio, nihil facias graue*, an ipse sine iudicio patietur amicos suos esurire, saturari inimicos? opes his, tanquam maius beneficium, dabit, illis negabit? nequaquam. Maius est beneficium minus habere. Plerumque qui diuitijs, idem & vitijs vicinior est. Paupertatem Diogenes appellabat virtutem *αὐτὸ δὲ ἀξίον*, id est, *quæ per se discitur*, seu potius *virtutis magistram*. Diuitibus opus est multis præceptis, vt frugaliter viuant; vt corpus exercent; vt laborent; ne vestium ambitioso cultu delectentur; ne potus cibique intemperantia, in lites, iurgia, homicidia, aliáque innumera mala prolabantur: quæ omnia se ipsam docet paupertas. Apud diuites, *libère & licere, idem est*. Paupe-

XI.

Eccli. 33. 30.

S. August. de
Verb. Dom.
serm. 37.

res quot supra se habent, tot habent custodes. Grauiſſimè pronunciauit Augustinus: *seculi potentiam, esse impunitam nequitiam.* Pulcherrimè Solensis Crantor vitam frugalem pauperemque Ithacæ Vlyſſis patriæ comparabat, quæ, iuxta Homerum, aspera quidem erat, sed bona *ἡσυχία*, id est, iuuenum altrix: dum eos consuefecit frugaliter & continenter viuere, & ad omnem virtutis functionem exercuit. Ea propter & Philosophi sapientiores olim, & Christo postea veram sapientiam homines docent, etiam sanctiores quique, vitam inopem diuitijs; olusculum caponibus; symposijs sitim; conuiujs centum ferculorum, panem mendicando obtentum prætulere. Lyncurgus, ciuibus quibusdam interrogantibus, quò modo liceret hostium insultum effugere? *Si, inquit, pauperes fueritis; non facile potest elabi, qui sarcinis & impedimentis retardatur.* Cui ergo nec ære loculus, nec crapula stomachus grauis est, is longè faciliùs infernum hostem fugiet, persequentem, longè expeditiùs, per huius vitæ stadia, curret ad æternæ salutis brauium.

XII.

Sur. 1. Ian.
in eius vita.
c. 6.

Hinc Pauli, hinc Antonij, hinc Macarij, hinc Paphnutij, hinc Frontonij, Pachomij, Venantij, hinc ieiunijs exenterati Iuliani illi & ossei Hilariones, Serapiones, Spiridiones. B. Fulgentius Ruspensis Episcopus sic viuere, *ut inedia magnitudo siccatam corporis cutem fatiscere diuersis ulceribus cogeret, ac superducta (quam dicunt) impetigine delicati corporis pulchritudo foedaretur.* De qua feueritate cum nec æger remitteret, *Scimus omnes, aiebat, ex epulis vitam solere seruari, non sanitatem posse conferrì. Nam ut sanetur infirmitas, si explenda videtur gula cupiditas; quare infirmantur etiam illi, qui conuiujs lautioribus quotidie saginantur?* Enimuerò abstinentia hæc vires extemplo recuperauit. De S. Edmundo Cantuariensi Archiepiscopo legimus, à prima pueritia ab omnibus quidem rebus creatis eum, quantum per vires licebat, præcipuè verò, à sermone, somno, cibo, potu abstinuisse. *Solo pane & aqua, sextis ferijs, contentus fuit. Interdum solum panem edens, nullum omnino potum admisit. Unde id consecutum est, ut nonnunquam labia eius scissa viderentur, ut solet arida tellus humorem sitiens. Destuebant, à capite, barba & pili, medicis eius rei causam dicentibus, quòd corpus eius humoribus destitutum esset. Cibis vesceretur vilioribus. Quòd si adessent delicata fercula & potus lautior, minùs ijs utebatur. Nolebat, ut sua causa, quisquam ex ipso perquireret, quibus in prandio vesci vellet?*

Sur. 16. Nou.
in vit. eius.
c. 14.

vellet? Et, si appositas escas quispiam commendasset, gustare eas nolebat, quod opperari esse, inde coniceret. Rarissime, in die, bis edebat, idque non nisi honesta ratione suadente. Ipsi imperatores Iustinianus à Procopio; Theodosius iunior à Socrate; Carolus Magnus à Cranzio, & Andrea Brunnero nostro, de abstinentiæ cultu admirabiliter commendantur; tantò utiq; magistri præstantiores, quia penuriam pati maluerunt, cum omnibus rebus abundarent.

Quin neque fœminæ desunt, quæ victus Parsimoniam epularum delitijs prætulerunt. De Afella virgine, sic scribit Hieronymus: Cum per omnem annum iugi ieiunio pasceret, biduo tri-duoq; sic permanens, tum verò, in Quadragesima, nauigij sui vela tendebat, omnes penè hebdomadas, vultu letante, coniungens. Et quod impossibile forsitan est hominibus ad credendum, Deo autem præstante possibile est, ita ad quinquagenariam peruenit etatem, ut non doleret stomachus, non viscerum cruciaretur iniuria, non sicca humus, in qua cubabat, iacentia membra conficeret; non sacco asperata cutis fetorem fetoremque contraheret, sed, sano corpore, anima sanior, solitudinem putaret delitias, & in vrbe turbida eremum inueniret monachorum. In genibus durities camelorum, præ orandi frequentia, occalluisse reperta est. Huic, merito suo, annumeranda est Genouefa virgo Parisiensis, quæ, Bonifinio teste, à quinto decimo ætatis suæ anno, usque ad quinquagesimum hordeaceo tantum pane & fabis contenta, bis duntaxat, in hebdomade, cibum sumebat. Quæ exempla merito in ruborem dare possunt sæculi nostri Iunones, quæ teneritudinem complexionis, & stomachi debilitatem prætexunt, ne ieiunio compensare cogantur luxum luxuriemque, qua in trielinij & recessibus Deum grauissimè offenderunt. Scilicet ad centum fercula digerenda satis potens est stomachus; ad vnam cœnam omittendam est nimis infirmus. Quemadmodum, ut in hyeme, vnâ horâ. concioni interfint, cœli asperitas & frigus obstat, non obstat, ut in campis, & siluis, per totos dies, venentur: & compluribus horis, in rheda, per niues, & glaciem, omnibus plateis, inter vrentes frigore Aquilones, circumuehantur, quasi non heroides, sed Mænades essent. Nimirum non cœlum, sed ipsæ sunt frigidæ: cum Dianis utiq;, non cum Genouefis comparandæ. Si eligat quispiam, quod Superis approbandum, sibi remunerandum, Inferis detestandum rectè iudicat; eliget utiq;, ut sibi diuina Bonitas frugalem potiùs, quàm luxui deditam.

T 3 volu-

Procop. l. 1.
Socrat. lib.
7. c. 22. &
Baron. An.
415. Albert.
Cranz. lib. 2
Saxonix c.
8. & l. 4 An.
nal. Boiorû.
An. Brun.
XIII.
D. Hieron.
ad Marcel-
lam. c. 15.

Bonfin. l. 5.
hist. Decad.
I.

voluptariamque vitam largiatur. Quid ergo Deum, tanquam immitem, accusamus, si ab eo id habemus, quod ipsi, si rectè calculum ducimus, censemus præoptandum? Videmus, nihil deessertimentibus Deum; auaris autem nihil sufficere, & ditissimos conqueri de paupertate: ut vel hinc sapere possimus. *Optimum est enim, aliena insana frui. Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.*

Plin. lib. 8
Nat. hist. c. 5

XIV.
Politian. in
Nutric. Her
mip. apud
Diog.

Neque animæ periculum est tantum, sed & vitæ præsentis; quæ crapulâ acciditur, & occiditur. Quid interest, laqueo, an cibo suffoceris; fluuiio, an dolio submergaris? Acino vix passæ strangulatus est Anacreon Teius, teste Politiano. Immodico vini haustu, anno suæ ætatis LXXV. iugulatus est Archesilaus Prytanæus, ut memorat Diogenes. Aiunt & Andobuntum Anglorum regem in cœna quandoque tantum vini sumsisse, ut eo obrutus repente excesserit à vita. Mille sunt exempla. Sed Medicorum sententia est, plus nocere nimiam cibi, quàm potus saturitatem. Itaque & hinc multi in morbos, immo & in subitas mortes labuntur. Domitium Aphrum Eusebius scribit, cibi superfluitate redundantem, in cœna, perijsse. De Septimo Seuro Imperatore refert Aurelius Sextus, eum, dum membrorum omnium, maximè pedum dolorem pati nequiret, loco veneni, cibum plurimæ carnis incoctæ avidius deuorauisse, quem dum concoquere non posset, cruditatem passus expirauit. Ac de Valentiniano Imperatore idem author recenset, eum intemperantia cibi ac saturitate, cum Quadorum legationi responderet, voce impetu sanguinis amissa, sensu integrum expirauisse. Quod & de Iouiano Imperatore testatur Baptista Egnatius. Certè Gregorius Turo-nensis author est, Childericum Saxonem, cum aliquando ad ambas vsque aures cibo se ingurgitasset, eo suffocatum, in lecto, mortuum, repertum. Nimirum in compendio dici potest: *Propter crapulam multi obierunt; qui autem abstinentes est, adijciet vitam.*

Eccli. 37. 34.

Consultius ergo est & vino, & cibo nimio carere; quàm abuti, si abundes. Nec tamen seruis suis nihil dat, qui nimium non dat Deus; sicut neque improbos semper finit abundare.